

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Dámoc

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

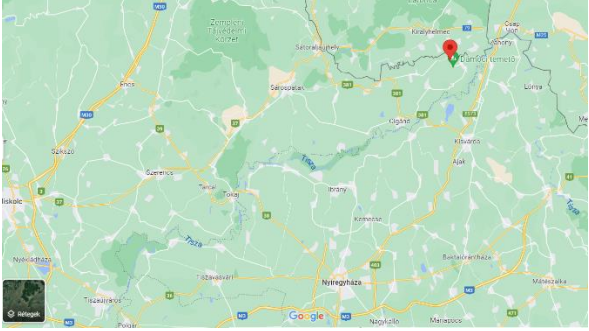
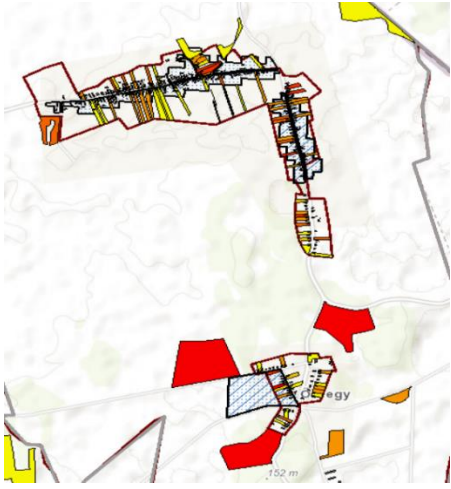
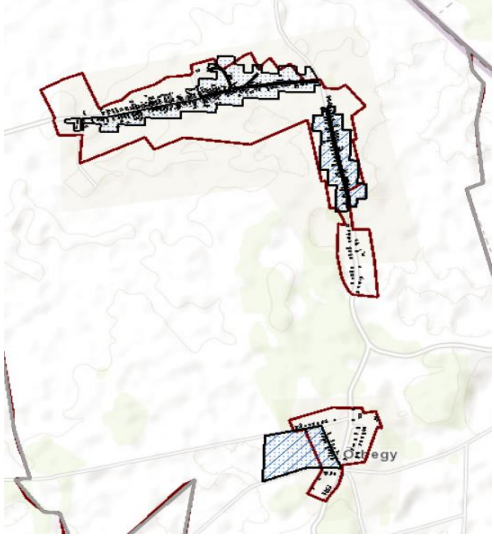
Dámóc

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Cigándi járás

Szervezet neve: Magyar Református Szeretetszolgálat Alapítvány

Dátum: 2022.május

	<p>Terület: 15,99 km² Lakónépség: 299 Jogállás: község Járás: Cigándi Megye: Borsod-Abaúj-Zemplén</p> <p>Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u></p> <p>Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u></p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>
	
<p>Eladósodottság-térkép</p>	<p>Szegregátum-térkép</p>

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Dámóc	
Megye	Borsod-Abaúj-Zemplén	
Járás	Cigándi	
Programba vonás köre	1	
Szervezet neve	Magyar Református Szeretetszolgálat Alapítvány	
Lakosságszám 2022 (Interjú Polgármester)	300 fő	
Lakosságszám (2021)	299	
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	81%	
15 év alattiak aránya (2021)	18,7%	
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	67%	
60 éves és idősebbek aránya (2021)	25%	
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	71%	
Lakásszám (2011)	183	
Üres lakások száma (2011)	40	
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	188	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	79	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	188	
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	146	
Lakások száma (2019)	183	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	154	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	0	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	152	
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	68	
WC nélküli lakások száma (2011)	69	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	3	
Egy szobára jutó lakó (2021)	0,6	
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	248901 Ft	
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	92%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	500000 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	7	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	2	

1 A település leírása

1.1 A település pozíciója (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.

A település pozíciója

Dámóc Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Bodroghöz északkeleti csücskében, a magyar–szlovák–ukrán hármashatár ölelésében fekszik. A település lényegében egyutcás településnek mondható. Közigazgatásilag hozzátartozik Órhegy tanyarész is. A település területéhez tartozó Órhegy-tanyán kb. 82 fő él, amely Dámóc központjától számítva nagyjából 3 kilométer távolságra található, csak a szociológiai dokumentumok titulálják telepnek, még a HEP –ben és a jegyzői kérdőívben sem szerepeltetik szegregátumként. A családsegítő munkatársai a tanyát az egyik legproblémásabb, elszigetelődő terepnek tartják; ahol 20-25 gyermek él.

A lakosság száma jelentősen csökkent; a Református Szeretetszolgálat 2019-ben készült települési diagnózisában 399 fő, míg a KSH 2021-es adatai alapján 299 fő. A KSH adatok alapján a lakosságszám változása 2021/2012 81 %-os csökkenést mutat. A település lakosságának 60%-a magyar, 40%- a roma nemzetiségűnek vallja magát.

Az öregedési index 2012-es évtől 2015-ös évig 80% felett volt, viszont az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. Az öregedési index 100% alatt maradt minden évben, így fiatalosnak mondható a népességszerkezet. A születések száma is magasabb az elmúlt években a halálozások számánál

Közlekedés

Az Alsó-Bodroghöz északkeleti csücskében, közvetlenül a szlovák határ mellett, Miskolctól közúton kb. 110, Sárospataktól 50 kilométerre, keletre Lácacséke (4 km), és Zemplénagárd (2 km) között található. Környező települések Lácacséke (4 km), Zemplénagárd (2 km). A legközelebbi város: Záhony (kb. 17 km Szabolcs-Szatmár-Bereg megye).

A közösségi buszjárat 3 alkalommal érhető el a település és a járás központ között, a település és a legnagyobb város között pedig 2 alkalommal. Három nagyobb településre – Cigánd, Sátoraljaújhely, Sárospatak- juthat el a lakosság munkanapokon. Ez a szolgáltatás megfelelőnek tűnhet számszakilag, de az utazás ideje aránytalan a kilométerhez viszonyítva; pl. 40 km megtétele 2 órás út a busszal. A településen az autóval rendelkezők 6-8 000 Ft ellenében utaztatnak lakosokat vásárolni, kórházi kezelésre Kisvárdára, Sátoraljaújhelyre,

Miskolcra. A megye székhelyre szinte képtelenség bejutni közösségi közlekedéssel időre, pl. reggel 8 órára kórházi kezelésre. Ezért a lakosok közül többen is többször vették már igénybe a Magyar Református Szeretetszolgálat „Végtelen lehetőség- Komplex fejlesztés a Cigándi járásban” EFOP -1.5.1-17-2017-00006. projekt keretében biztosított buszszolgáltatásukat.

A település útja és a szomszédos falvakkal összekötő utak állapota rossz. Dámóc esetében fontos a térségi elérhetőségének a javítása.

Térségi munkalehetőségek

A település ipari, gazdasági zónái alapvetően a település peremén, leginkább a lakóterületektől déli irányban helyezkednek el. A Fő utcán haladva, dél felé áthaladva, Órhegyen és egy kis mellékúton tovább haladva a mezőgazdasági terület található.

A településen élők számára a közfoglalkoztatás a jövedelemszerzési lehetőség, valamint szezonálisan a mezőgazdasági munka.

Ezt a helyzetet tovább árnyalja, hogy a településen nincs vállalkozás. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését szintén nehezíti a munkalehetőségek hiánya, azon felül a nem megfelelő szakmaválasztás, valamint a szakmai tapasztalat hiánya is. A községben az elvándorlás inkább a jellemző, ez szintén a munkahely hiánya miatt alakult ki. Az aktív álláskereső helyben nem találnak munkát. A munkát vállaló lakosság kénytelen ingázni Sárospatak és Sátorajáújhely, Kisvárda városok között, bár ennek is kevés esélye van, mert munkalehetőség ezekben a városokban is minimális. A megyeszékhely Miskolc, valamint a főváros Budapest hiába kínálna sokkal jobb munkavállalási feltételeket, távolságuk miatt – ingázás esetén – egyik sem jelenthet reális célpontot a lakosság számára. A térség munkaerő-piaci helyzetére jellemző, hogy a térség településeiben sok esetben az önkormányzat tekinthető az egyik legnagyobb munkaadónak. Ez a jelenség a település esetében is megfigyelhető.

Interjú Polgármesterasszony

Munkalehetőség

-**Prec-Cast Kft. Öntöde Sátorajáújhely**, innen céges busz jön a településre a munkásokért.

-**Master Good Kft. (Húsüzem) Kisvárda**, Ricséig jön be a céges busz, Dámócra nem, aki szeretne ennél a cégnél dolgozni, annak meg kell oldani egyénileg, hogy átjut Ricsé településre a céges buszmegállóba.

-Sokan eljárnak **hetelős munkába** Budapestre, nagyobb városokba építőipari munkákat végeznek.

A legtöbb embernek a **közfoglalkoztatás** biztosít megélhetési lehetőséget Dámóc településen.

Tavalyi évben helyi sajátosságnak számított, hogy megvásároltak egy ingatlant, felújították közfoglalkoztatás keretében, „mini kultúrház lett”, ez lett a közfoglalkoztatottak bázisa.

Jelenleg 37 fő van közfoglalkoztatásban, 70%-ban nők.

Mezőgazdasági programban történik 8 kert művelése: támrendszeres uborkatermesztés 350 folyóméteren.

Bab, krumpli, zöldségfélét termelnek. Helyi szinten értékesítik, feldolgozzák.

4 millió forint értékben traktort vettek, ekét, fűkaszát, szártépőt (használt gépek, de a mezőgazdasági munkák elvégzéséhez elengedhetetlen eszközök).

Fekete berkenye: ezt is termelik, csak a gyümölcs eladásából a tavalyi évben 1,5 millió forintot tudtak kiárulni. A gyümölcsből 2 üst lekvárt is főztek.

1,5 hektár szántófölddel rendelkezik az önkormányzat, a tavalyi évben kukorica volt ültetve, ebből 650 ezer forint bevételük volt az eladás után.

Burgonya értékesítéséből 160 ezer forintos bevétele volt az önkormányzatnak.

Interjú Jelenlétpont

Munkalehetőségek:

- A közfoglalkoztatás a legkedvezőbb megélhetési forrás.
- 2 mezőgazdasági vállalkozó ad munkát 1-2 dómóci embernek.
- Master Good Kft. Kisvárdra, a céges buszjárat bejön a településre
- Dohánygyár Sátoraljaújhely
- BV Intézet Sátoraljaújhely
- Prec-Cast Kft. Sátoraljaújhely

Alkoholfogyasztás miatt már több embert küldtek el ezekről a helyekről.

Elérhető szolgáltatások

A településen nincs működő gyógyszerár, postahivatal, ruházati bolt. Az élelmiszerbolt szerdánként és vasárnap nincs nyitva. Szélessávú internet elérhető a településen. Művelődési ház épülettel rendelkezik a falu, viszont szolgáltatás általában nem érhető el benne, üresen áll, télen fűtetlen. A házban található az orvosi rendelő.

Bölcsőde, óvoda, tanoda nincs a településen. Helyben iskola sincs, a más településre járó gyerekek nem igen tudják igénybe venni a napközi ellátást, mivel közösségi buszjárathoz kötöttek iskola busz hiányában.

A kisgyermeket nevelő nők esélyeit a szolgáltatási hiányosságok alapvetően rontják. A kisgyermekesek munkaerő-piaci esélyeinek tekintetében elsődleges, hogy a településen nincs bölcsőde, családi napközi. Óvodába Révleányvárra; általános iskolába Ricsére és Révleányvárra viszik a gyerekeket a szülők. Révleányvárra a révleányvári önkormányzat buszával jutnak el a gyerekek, Ricsére a közösségi közlekedést veszik igénybe iskola busz híján.

A házi orvos ellátja a gyermekek felügyeletét is, ellenőrzi időszakonként a gyermekeket. A házi orvos szerdán és pénteken délelőtt rendel. Gyermekorvosi ellátás nincs.

A szociális szolgáltatásokat a Bodrogközi Többcélú Kistérségi Társulás Szociális Szolgáltató Központ Család – és Gyermekjóléti Szolgálat biztosítja, melynek központja Cigándon van. A településen a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások: • házi segítségnyújtás, (társulás formájában) • falugondnoki szolgáltatás • gyermekjóléti szolgálat (társulás formájában) • családsegítés (társulás formájában).

A Magyar Református Szeretetszolgálat az EFOP-1.5.1-17-2017-00006.sz. „Végtelen lehetőség - Komplex fejlesztés a Cigándi járásban” c. projekttel 2018. októberétől van jelen a településen. A projekt keretében a településen kiképeztek 3 roma mediátort. A 2018-as települési szociális diagnózis alapján a kiképzett mediátorok közül egy fő a szervezetnél dolgozik közfoglalkoztatottként. Ezen kívül még egy közfoglalkoztatottunk dolgozik a településen. Az ő feladatuk a családokkal való kapcsolattartás, szabadidős tevékenységek szervezése. A nyári időszakban heti 2-3 alkalommal közösségi programokat szerveztek: kézműveskedés, társasjátékozás, sportjátékok, meseköz foglalkozás, sorversenyek. A programokon számos lakos önkéntes munkát végzett. A növénytermesztés programokra 12 család pályázott és kapott vetőmagvakat. A Bokréta programukon 12 hölgy fodrász és kozmetikus szolgáltatást vehetett igénybe, valamint ruhavásárlásukat támogattak, valamint egy kommunikációs tréninget tartottak számukra.

Szolgáltatások (Interjú Polgármesterasszony)

-Idősek klubja (Bodrogközi Többcélú Kistérségi Társulás Cigánd a fenntartó)

-Falubusszal rendelkezik a település

-Házi orvos 2x rendel 1 héten a településen, igény esetén pedig a falubusszal van lehetőség Cigándra járóbeteg ellátásra átmenni (nőgyógyászati szakrendelés itt van leghamarabb).

Kórházi ápolás gyerekeknek Miskolc, a felnőtt körzetileg Sátoraljaújhelyhez tartozik.

-Védőnő kijár Lácacsékéről

-1 bolt van, illetve mozgóboltok jönnek (élelmiszer, hús, family frost stb.)

-posta mobilposta van

-óvoda és iskola nincs a településen

Ricse, Cigánd és Révleányvár, ahová tudnak menni a gyerekek. 0-14 éves korosztály kb. 60 gyermek. Az önkormányzat biztosítja az átjárást.

Önkormányzati fejlesztések

Az elmúlt években önkormányzat által benyújtott pályázatok többsége nem nyert, így csak egy buszcseréjük valósult meg, valamint az önkormányzat épületében a nyílászárók cseréje.

Interjú Polgármesterasszony

Az előző polgármester idejében nem volt soha semmilyen pályázat beadva. A jelenlegi polgármester Brekk Lászlóné, 2019-től vezeti a települést.

Az elmúlt három évben az alábbi fejlesztések történtek:

-Szolgálati lakás kialakítására 30 millió forintot nyertek

- 24 millió forintot nyertek önkormányzati épület felújítására
- 5 millió forint elhanyagolt ingatlan vásárlására
- kommunális eszköz beszerzése
- Rekortén sportpálya létesült

A fejezet fő következtetései

Következtetések a település...

...térségi pozíciója tekintetében:

- **rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a térségi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő;**

...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:

- **billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb, de kevesebb, mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken;**

1.2 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

A fejezet tartalma

A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közműinfrastruktúra állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészben vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejleszhető részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.

Közmű és út

A tapasztalatok szerint az elmúlt években folyamatosan növekszik a közüzemi szolgáltatók felé hátralékkal rendelkező lakosok száma. Az utóbbi három évben ennek ellensúlyozására egyre többen- a lakosság kb. fele- veszik igénybe az előre fizetős, ún. „kártyás mérőórák” felszerelésének lehetőségét. A település területéhez tartozó Órhegy-tanyán kb. 82 fő él. A tanya egész területén az áramszolgáltatás a vízellátás, telefonhálózat, valamint a vezetékes gáz hozzáférhető. Az elmúlt években csökkent az elégtelen lakhatási körülményeket biztosító házak száma, a lakosok igyekeznek az elégtelen lakhatási körülményeket felszámolni.

A közösségi buszjárat 3 alkalommal érhető el a település és a járás központ között, a település és a legnagyobb város között pedig 2 alkalommal. Három nagyobb településre – Cigánd, Sátoraljaújhely, Sárospatak- juthat el a lakosság munkanapokon. Ez a szolgáltatás megfelelőnek tűnhet számszakilag, de az utazás ideje aránytalan a kilométerhez viszonyítva; pl. 40 km megtétele 2 órás út a busszal. A településen az autóval rendelkezők 6-8 000 Ft ellenében utaztatnak lakosokat vásárolni, kórházi kezelésre Kisvárdára, Sátoraljaújhelyre, Miskolcra. A megye székhelyre szinte képtelenség bejutni közösségi közlekedéssel időre, pl. reggel 8 órára kórházi kezelésre. Ezért a lakosok közül többen is többször vették már igénybe a Magyar Református Szeretetszolgálat „Végtelen lehetőség- Komplex fejlesztés a Cigándi járásban” EFOP -1.5.1-17-2017-00006. projekt keretében biztosított buszszolgáltatásunkat.

Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019) 154, ami a település teljes lakásszámnak (183) 84%-a. Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019) 152, gázszolgáltatás 68 lakásban elérhető.

Közművek (Interjú Polgármesterasszony)

Szennyvíz nincs a településen kiépítve, a víz, gáz minden telken bent van, nem minden házba van bevezetve, áram minden házban van.

A víz kb. 85%-ban van bent a házakban, legalább egy kerti csap van bent, ahol nincs bevezetve, ott a közkútról hordják a vizet.

Szegregátumok

A település lényegében egyutcás településnek mondható, így Dámócon szegregált településrész nem alakult ki. Közigazgatásilag a Dámóchoz tartozó Órhegyet, amely Dámóc központjától 3 km-re található.

A Lechner Tudásközpont térképei 2 szegregátumot és Dámóc jelentős részét szegregációval veszélyeztetett területnek jelölik. Az egyik szegregátum Órhegy keleti része, a másik pedig Dámóc kanyar utáni teljes Órhegy felé eső része. Lakásszám a szegregátumban 2011-es KSH adatok alapján 79, míg a szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt 146. Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt 188.

Helyi ingatlanpiac

A lakosok a Magyar Református Szeretetszolgálat 2018-as települési szociális diagnózisa szerint egyre nagyobb odafigyeléssel vannak arra is, hogy ingatlanuk tulajdonjogát rendezzék. Sok éven keresztül problémát jelentett az, hogy hivatalosan nem voltak az adásvételek intézve.

Medián lakásár a 2019 és 2020 adásvételei alapján 500 000 Ft. Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen) 7 volt.

A tulajdonviszonyok a célcsoport tagjai körében általában rendezetlenek, jellemző a zsebszerződések használata. (Interjú polgármesterasszony)

Interjú Jelenlétpont

Falusi Csokra itt nem nagyon vásároltak házat.

Néhány családnál (4-5) tapasztalható a rendezetlen tulajdonviszony, **zsebszerződéssel** vették a házakat, az eredeti tulajt sok esetben nem is érdekli, hogy a nevéől kerüljön át a tulajdonviszony.

A fejezet célja, fő következtetései

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:

- településen belül a szegregált részek a település jelentős hányadát, de kevesebb mint felét teszik ki

1.3 Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

A fejezet tartalma

A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.

Nem volt EFOP komplex telepprogram a településen.

A fejezet fő következtetései

A fejezet célja, hogy feltárja a lakhatási szegénység enyhítését célzó fejlesztésekkel kapcsolatos tapasztalatokat elsősorban a település vezetés oldaláról, mivel ezek a tapasztalatok alapvetően meghatározhatják, hogy az önkormányzat hogyan áll hozzá a jövőbeli hasonló célú fejlesztésekhez. Fontos lehet rávilágítani arra, hogy a pozitív vagy negatív tapasztalatok mögött milyen okok állhattak.

1.4 Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

A fejezet tartalma

Együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, településüzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)

Az önkormányzat hozzáállása

Polgármester asszony attól tart, hogy a bérlakásokat a településen lelakják, nem vigyáznak rá.

A fejezet fő következtetései

Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:

- a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktusforrást lát benne), de ha kontrollálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne

2 A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idénymunkák, hetelés, stb.), milyen jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.

Foglalkoztatás-jövedelem

A településen uzsora nincs, legközelebb Sátoraljaújhelyen juthatnak ilyen „szolgáltatáshoz”. A nehéz helyzetbe kerülő lakosok számára ez még mindig a legelérhetőbb lehetőség a problémáik megoldására.

A Magyar Református Szeretetszolgálat 2018-as települési szociális diagnózisa szerint nem regisztrált munkanélküliek száma jegyzői becslés szerint jelenleg csekély, 2 fő. A feketén, idénymunkában dolgozó nem regisztrált munkanélküliek számát is csak 1 főre becsülték. A településen – jegyzői kérdőív alapján- nem él olyan család, amelyikben ne dolgozna senki, azaz nincs foglalkoztatott nélküli háztartás.

Szociális problémák

A Magyar Református Szeretetszolgálat 2018-as települési szociális diagnózisa szerint a problémás családok száma jegyzői megítélésére 30, a védőnői 70, a családsegítő szerint 35 család. A családsegítő legnagyobb problémaként lakhatási és higiénés, életvezetési problémákat, a rossz szociális helyzetet nevesíti a családoknál.

A mélyszegény körülményei között élő gyerekek körében a védőnő nem tapasztalt fejlődési lemaradást, sem egészségügyi problémát. Felénk az óvoda jelezte, hogy jelenleg is van egy 3, 5 éves kislány, aki még nem beszél. A védőnő úgy érzi, hogy a 14 év alatti gyermekek magas arányban vannak kitéve alkohol, a dohányzás, az agresszív viselkedés és verekedés, valamint a kortársaik általi bántalmazás kockázatának. A tapasztalataink és a roma mediátorral folytatott egyeztetésünk e kérdésekben nem támasztják alá az ő megítélését. A védőnő rendszeresen együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, esetmegbeszéléseken vesz részt. Az egyeztetés témái között szerepel: terhes gondozás, csecsemőgondozás, szűrővizsgálatok. Viszont a kérdőívben arról nyilatkozik, hogy egyáltalán nem tart kapcsolatot a gyermekek oktatási intézményeivel. Tetvesség néhány havonta fordul elő, de általában az intézményből hozza haza a gyermek. A védőnő jelezte, hogy a gyermekek kezeléséhez szorosan lenne szüksége.

2018-ban a településen védelembe vett gyerekek száma 5 fő volt, veszélyeztetett helyzetű gyermek 8 fő. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 20 és 46 fő. Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők száma 66 fő. Az alapellátás keretében gondozott gyermekek száma 8 fő. Gyermekvédelmi jelzés 5 alkalommal történt, ugyanennyi az érintett gyermekek száma. A jelzést az intézmények tették. Az intézményekkel

a hiányzások, higiénés és magatartási problémák témakörben folytattak esetmegbeszéléseket.

Interjú Jelenlétpont

A lakosokra tudatlanság, irigység, rosszindulat jellemző.

Eladósodás az alkoholproblémák miatt, illetve a kényszeres vásárlási szenvedély miatt, valamint a rossz pénzbeosztás miatt több család adósodott el az elmúlt években.

Provident, telefon, közmuélmáradások és különböző tartozások felhalmozódása miatt több család helyzete aggasztó.

Van pár család, akit behúztak és csalás áldozata lett, egy bácsinak 146 millió forintos tartozása van (aláírtak vele valamilyen vállalkozásról szóló dokumentumot, a nevén volt egy cég).

Több családnál az alkohol és a dohányáru vásárlása és fogyasztása viszi el a bevételek nagy részét.

Uzsora jelenleg nincs a településen, **volt „taxi-uzsora”**, Kisvárda és Sárospatak településekre a fuvardíj 15.000 ft.

Előregedő a település.

Állagmegóvásra próbálnak költeni, bár kevés család tudja megengedni ezt magának.

Kevés az eladó ingatlan a településen, ha van, gyorsan lecsapnak rá.

Betörés nem jellemző.

Interjú Polgármesterasszony

Elvándorlás jellemző a megélhetés miatt. Nincs amiért itt maradjon. A jogosítvány sok családnál nincs.

Aki dolgozik, annak a 60% általános iskolai végzettsége van, 20% valamilyen Okj-s bizonyítvánnyal rendelkezik, 20% középiskola vagy felsőfokú végzettség.

A lakosokra jellemző

Szabálykövetés nincs, a dolgozni nem akarás, kitartás, szorgalom, akarat hiányzik.

Nem tudatosak a gyerekvállalás tekintetében. Gyermekvállalás: 3 gyermek általában mindenütt megvan.

Szociális problémák: óvodai, iskolai hiányzások teszik ki a legtöbb problémát.

Tudatlanság és felelőtlenség miatt nem az évszaknak megfelelő a ruházat néhány családnál, sok helyen a ruhával fűtenek, eltűzelik.

Drog nincs a településen, alkohol jelen van, de kocsma nincs a faluban.

Családtípus: Dámóc tekintetében, a külső Órhegy településrész nincs benne	Családok száma: 110
<u>Teljes nyomorban élő családok:</u> hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	0
<u>Minimális önfenntartó képességgel rendelkező családok:</u> megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	15
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok:</u> viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	95

3 A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlet, uzsora bérlet, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakósűrűségi viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).

Lakáshelyzet a célcsoport tekintetében

Zemplénagárd felől érkezve a település elején rendezettebb, rendben tartott házakat láthatunk. Míg tovább haladva egy szép fás rész következik, ahol házak nem épültek, majd azt elhagyva kezdődnek azoknak az ingatlanoknak a sora, melyekben már az alacsonyabb státuszú lakosság él.

A lakosok a Magyar Református Szeretetszolgálat 2018-as települési szociális diagnózisa szerint egyre nagyobb odafigyeléssel vannak arra is, hogy ingatlanuk tulajdonjogát rendezzék. Sok éven keresztül problémát jelentett az, hogy hivatalosan nem voltak az adásvételek intézve. Egyre több lakásban hozzáférnek az ivóvízhez, az áram mindenhol megoldott. A fűtés általában hagyományos módon van megoldva. A házak 10 % -10% -a a félkomfortos és a komfort nélküli. Veszélyeztetett lakhatási helyzetek és hajléktalanság nincs a faluban. WC nélküli lakások száma (2011) 68.

A családok alacsony jövedelmi helyzete nem teszi lehetővé a házak állagmegóvását, sok ház javításra, de leginkább felújításra szorul. A nyílászárók állapota sok esetben nem megfelelő. Szociális bérlakás nem lett kialakítva a településen. A szociálisan rászorulóknak esetében kiterjedt támogatási rendszer működik, amely több elemből tevődik össze. A lakosság viszont csak kettőt vett igénybe az elmúlt évben. A lakhatást segítő támogatási forma egyik legjelentősebb eleme a települési lakhatási támogatás, amelyben településen 2018-ban 50 fő részesült. A lakosság ezen felül csak a foglalkoztatást helyettesítő támogatással élt, 10 fő.

Interjú Polgármesterasszony

A településen összesen 110 ingatlanban laknak, 90%-ban vályogházak találhatóak a településen, néhány kádárkocka típusú ház is van.

A tulajdonviszonyok a célcsoport tagjai körében általában rendezetlenek, jellemző a zsebszerződések használata.

Állagmegóvás

Aki megteheti, az költ a házakra, leginkább a magyaroknak van erre jobban lehetőségük.

A roma családok közül kb. öt család költ a házra, ők megóvják, tisztán tartják, szépítik, a többi család nem foglalkozik vele.

A fejezet célja, fő következtetései

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma:110 db
életveszélyes házak	5
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	20
nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehetők (kb. 10 év),	45
jobb állagú házak, amiket érdemes modernizálni	40

4 A lakhatási beavatkozási terv

4.1 A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

A fejezet tartalma

Legfőbb lakhatási problémák és azok statisztikai adatok és becslések alapján való nagyságrendjének összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.

A település pozíciója

Dámóc Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Bodrogköz északkeleti csücskében, a magyar–szlovák–ukrán hármashatár ölelésében fekszik. A település lényegében egyutcás településnek mondható. Közigazgatásilag hozzátartozik Órhegy tanyarész is. A település területéhez tartozó Órhegy-tanyán kb. 82 fő él, amely Dámóc központjától számítva nagyjából 3 kilométer távolságra található, csak a szociológiai dokumentumok titulálják telepnek, még a HEP –ben és a jegyzői kérdőívben sem szerepeltetik szegregátumként. A családsegítő munkatársai a tanyát az egyik legproblémásabb, elszigetelődő terepnek tartják; ahol 20-25 gyermek él.

A lakosság száma jelentősen csökkent; a Református Szeretetszolgálat 2019-ben készült települési diagnózisában 399 fő, míg a KSH 2021-es adatai alapján 299 fő. A KSH adatok alapján a lakosság szám változása 2021/2012 81 %-os csökkenést mutat. A település lakosságának 60%-a magyar, 40%- a roma nemzetiségűnek vallja magát.

Az öregedési index 2012-es évtől 2015-ös évig 80% felett volt, viszont az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. Az öregedési index 100% alatt maradt minden évben, így fiatalosnak mondható a népességszerkezet. A születések száma is magasabb az elmúlt években a halálozások számánál.

A lakosokra jellemző

Szabálykövetés nincs, a dolgozni nem akarás, kitartás, szorgalom, akarat hiányzik.

Nem tudatosak a gyerekvállalás tekintetében. Gyermekvállalás: 3 gyermek általában mindenütt megvan.

Szociális problémák: óvodai, iskolai hiányzások teszik ki a legtöbb problémát.

Tudatlanság és felelőtlenség miatt nem az évszaknak megfelelő a ruházat néhány családnál, sok helyen a ruhával fűtenek, eltűzelik.

Drog nincs a településen, alkohol jelen van, de kocsma nincs a faluban.

A tulajdonviszonyok a célcsoport tagjai körében általában rendezetlenek, jellemző a zsebszerződések használata.

Eladósodás

Provident jellemző a településen, nagyon sok család van emiatt eladósodva. Telekom, telefon, tv vásárlás, ezek miatt is sok a tartozás több családnál.

Uzsora nincs jelen a településen.

Az MBVK oldalán egy darab 1/1-es tulajdoni hányaddal rendelkező ingatlant találtam, ahonnan a ház elbontásra került:

Az ingatlan nyilvántartási adatai: címe: 3978 Dámóc, Fő utca 105, megnevezése: kivett lakóház, udvar és gazdasági épület, azonban a lakóház elbontásra került., fekvése: DÁMÓC BELTERÜLET, helyrajzi száma: 136. árverésre kerülő tulajdoni hányad: 1/1, jellege: nem lakóingatlan.

Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálni

Családtípusok Lakástípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális öfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
azonnali életveszélyt jelentő lakás					5
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni					20
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)					45
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni					45
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen					
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen	0	15	95		

4.2 Fő beavatkozási irányok kijelölése és prioritizálási szintek leírása (2 oldal)

A fejezet a feltárt problémák mentén megfogalmazza a lakhatási szegénységet enyhítő beavatkozások körét és a szükségletek alapján mutató nagyságrendjét függetlenül attól, hogy jelenleg melyik beavatkozáshoz milyen szintű forrás áll rendelkezésre. A beavatkozások tehát diagnózis alapúak és nem csak az RRF által lehetővé tett intézkedésekre koncentrálnak, hanem mindazokra, amelyek a helyi szükségletfeltárás alapján elengedhetetlennek mutatkoznak a lakhatási problémák csökkentése érdekében. A beavatkozások kialakításánál érvényesíteni kell a beavatkozások egymásra épülésének szemléletét, tehát meg kell fogalmazni azokat a szoft programokat is, melyek a megalapozzák a lakhatás fizikai körülményeit javító beruházásokat.

A lakhatási viszonyok javítását célzó beavatkozások megalapozása érdekében az alábbi beavatkozások szükségesek:

- **Eladósodottság kezelésének kiterjesztése**
az adósságok törlesztésének előnyeit, és együttműködővé kell tenni a családokat e téren. Fokozatosan fel kell mérni, hogy hány család érintett az eladósodottság problémájában, illetve közülük potenciálisan hány tehető együttműködővé.
- **Tulajdoni jogviszonyok rendezése:** szükséges megkezdeni a jogviszonyok rendezését, ezzel kapcsolatban jogi tanácsadást kell nyújtani a családoknak. Először azokra a családokra kell koncentrálni, melyek potenciálisan bevonhatóak a lakhatási programokba, de a tulajdonviszonyok rendezetlensége ennek akadályát jelenti.
- **A foglalkoztatáshoz való hozzáférés elősegítése:** potenciális munkalehetőségek, lehetséges vállalkozási területek helyben való kialakítása, gondolva az alacsony iskolai végzettségű, szakképesítéssel nem rendelkező munkavállalókra.
-
- **Foglalkoztatás javítását célzó program:** a munkaerőpiaci mentor tevékenységére támaszkodva a lakhatási programokba potenciálisan bevonható családokra kell koncentrálni.

Lakhatási programok:

- **A közműszolgáltatásokba való be-, visszakapcsolás** támogatása elsősorban a víz-és az áramszolgáltatás tekintetében.
Az áramszolgáltatás esetében előrefizető villanyóra további népszerűsítése, miután a tulajdonviszonyok rendezésre kerültek a célcsoport tekintetében.

Bérlakásfejlesztés tekintetében:

- **Krízislakások kialakítása:** szükséges a településen néhány olyan krízislakás kialakítása, ahová az életveszélyes lakhatási helyzet és súlyos családi konfliktusok esetén családok elhelyezhetőek.

- **Bérlakások kialakítása a településen belül mobilizálható családoknak:** a viszonylag jobb jövedelmi helyzetű, rendszerezett életvitellel rendelkező családok lehetnek az elsődleges célcsoport, köztük is azok a fiatal családok, akik szüleiknél túlszűfolt lakásban élnek vagy nem rendelkeznek állandó lakóhellyel és albérletből albérletbe költöznek gyermekeikkel.

4.3 Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

Ez a fejezet már „csak” a bérlakásprogramra fókuszál és annak nagyságrendjének, céljainak és célcsoportjainak, illetve javasolt megoldási modelljének konkretizálását szolgálja. A fejlesztések nagyságrendjét a feltárt szükségletekből kiindulva kell meghatározni. A szükséglet alapján meghatározott fejlesztések nagyságrendjét a Kézikönyvben meghatározott szempontok szerint lehet korrigálni.

A bérlakásfejlesztés nagyságrendjét helyben módosító tényezők:

település közlekedési összeköttetései	rossz
helyi gazdaság fejlesztését szolgáló beruházások megléte	nincs
helyben elérhető eladó és felújítható ingatlanok köre	jelenleg nincs eladó ingatlan
közműinfrastruktúra	kiépített, sokan nincsenek rácsatlakozva
megvásárlandó ingatlanok tulajdonviszonyai	nem ismert
uzsora	nincs jelen
iskola, szociális szolgáltatások elérhetősége	közeli településeken
szegregátumok relatív mérete a településen	Szórtan helyezkednek el a településen

A bérlakásfejlesztés településhatárokon kívülre történő mobilizálás nagyságrendjét módosító tényezők:

településvezetés érdekelt a lakosság megtartásában	igen
konfliktusok a küldő és befogadó települések között (családi szint)	nincs ellenállás ha új lakó érkezik a településen,-általában párválasztás útján
ellenállás a fogadó településeken a roma családok ellen	jelen van
szegregátumok potenciális áthelyeződése a fogadó településen	nem ismert
helyi növekedés centrum (munkahely konkrét település)	Cigánd, Kisvárdá
családok társadalmi kapcsolatrendszerének összetétele	szoros
céltelepülés árszínvonala(alacsony, magas)	magas

A ténylegesen megvalósítható bérlakásfejlesztések megbecslése:

Bérlakásfejlesztések:

A potenciális célcsoport köréből a megvalósító szervezet szerint csak olyan családok tudnak ténylegesen élni a bérlakásfejlesztések adta lehetőséggel, akik megfelelően ösztönözöttek és együttműködőek, illetve van esély arra, hogy azzá tehető, továbbá rendszeres munkával és viszonylag magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Figyelembe véve a 4 éves megvalósítási időszakot (a terv elkészítéséhez képest), az alábbi nagyságrendek vállalása lehet reális:

- településen belüli mobilizáció: teljes időszakban 2 család, ami egyben **2 bérlakás létrehozását jelenti a településen**

Az előzetes felméréseket, valamint interjúkat összevetve, a térségben dolgozó valamennyi szakember véleményére alapozva született a döntés.

Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)				
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	2			
Túlzsúfolt lakásból szétköltöző család költözik be				
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást				
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a program megveszi a megüresedett lakást				
Összesen				2

4.4 Opcionális kiegészítő fejezet

Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni azt ebben a kiegészítő fejezetben lehet meg.